

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE

Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva
Katedra záhradnej a krajinej architektúry

Obraz sídla vidieckeho typu

Autoreferát dizertačnej práce

na získanie vedecko-akademickej hodnosti philosophiae doctor

v študijnom odbore: 6.1.17

Krajinná a záhradná architektúra

Ing. Gabriel Kuczman

Nitra 2006

Dizertačná práca bola vypracovaná v externej forme doktorandského štúdia na Katedre záhradnej a krajinskej architektúry Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre.

Doktorand: Ing. Gabriel Kuczman
Katedra záhradnej a krajinskej architektúry
Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
Tulipánová 7, 949 01 Nitra

Vedúci dizertačnej práce: prof. Ing. Zdenka Rózová, CSc.
Katedra ekológie a environmentalistiky
Fakulta prírodných vied
Univerzita Konštantína filozofa v Nitre
Tr. A. Hlinku 1, 949 01 Nitra

Oponenti: prof. RNDr. Hubert Hilbert, CSc.
Fakulta socioekonomických vzťahov
Trenčianska univerzita
Študentská 1, 911 01 Trenčín

Doc. Ing. Milan Rajnoch, CSc.
Ústav biotechniky zeleně
Valtická 337, 691 44 Lednice
Česká republika

Ing. Dagmar Štefunková, PhD.
Ústav krajinskej ekológie SAV
Štefániková 3, 814 38 Bratislava

Autoreferát bol rozoslaný dňa: 15. 11. 2006

Obhajoba doktorandskej práce sa koná dňa 1. 12. 2006 o hod. pred komisiou pre obhajobu dizertačných prác vedného odboru 6.1.17 Krajinná a záhradná architektúra na Fakulte záhradníctva a krajinného inžinierstva SPU v Nitre.

Miesto konania: Katedra biotechniky zelene
Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva
Tulipánová 7, 949 01 Nitra

Miestnosť: D 14

S dizertačnou prácou sa možno oboznámiť na dekanáte Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva SPU v Nitre.

Predseda komisie pre obhajoby vo vednom odbore 6.1.17

Prof. Ing. Ján Supuka, DrSc.
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Abstrakt

Predmetom dizertačnej práce je problematika hodnotenia obrazu sídla vidieckeho typu. K problematike obnovy vidieka sa v súčasnosti sústreďuje čoraz viac pozornosti z rôznych smerov a špecializácií, za účelom zvýšenia kvality životného prostredia nielen pre domácich obyvateľov ale aj rekreantov, so snahou zachovania prírodných, kultúrnych a historických kvalít.

Vedeckým cieľom dizertačnej práce je stanovenie metód hodnotenia obrazu vo vidieckom prostredí, s dôrazom na zlepšenie kvality zelene v zmysle zachovania estetickkej, architektonickej a kultúrno – historickej kvality vidieka a návrh priestorových štúdií za účelom zlepšenia kvality obrazu sídla vidieckeho typu. Úlohou práce bolo vytvoriť zásady hodnotenia obrazu vidieckeho sídla vo vybraných segmentoch, s dôrazom na vegetačné prvky.

Overenie metodiky bolo realizované na modelových vidieckych sídlach Veľké Zálužie a Jedľové Kostolany.

Konkrétne sa hodnotí vo vnútornej štruktúre sídla. Snahou metodiky je objektivizácia hodnotenia vybraných prvkov. Hodnotenie sa uskutočňuje na základe priestorového rozboru prvkov abiotického a biotického charakteru. V rámci prvkov sa hodnotí estetická kvalita, kultúrno – historická hodnota a architektonická kvalita.

Návrhy smerujú k posilneniu kvality prvkov obrazu sídla. Možnosti využitia práce a modelových výstupov pre odbornú verejnosť, príslušné orgány a spoločnosti zaoberajúce sa obrazom vidieckeho sídla a využitie vedeckých poznatkov v pedagogickom procese.

Kľúčové slová: obraz sídla, vidiecke sídlo, zeleň, hodnotenie obrazu

Abstract

The subject of this dissertation thesis is the question of the evaluation of an image of the rural settlement type. In present larger attention is given to the problem of renewal of the country from different courses and specializations in order to increase the quality of the environment not only for domestic inhabitants but also for holidaymakers with effort of the preservation of the natural, cultural and historical qualities.

The scientific aim of the dissertation thesis is a determination of the methods of evaluation of the image in the rural settlement, with emphasis on the improvement of the greenery quality in terms of the preservation of the aesthetic, architectonic and cultural – historical quality of the country and the layout of the spatial studies in purpose of the improvement of the quality of the image of the rural settlement type. The task of work was to create the rules of evaluation of the image in the rural settlement in chosen segments, with emphasis on the vegetative elements.

The checking of the methodology was realized on the model rural settlements Veľké Zálužie a Jedľové Kostoľany.

Concretely, it is evaluated in the inner structure of the settlement. The methodology effort is the objectification of the evaluation of selected elements. The evaluation is being realized on the base of a spatial analysis of the elements of the abiotic and biotic character. Within the frame of the elements the aesthetic quality, cultural - historical value and architectonic quality are evaluated.

The layouts direct to strengthening of the quality of the elements of the settlement image. There are possibilities of exploitation of the work and model outputs for the professional publicity, relevant authorities and companies dealing with the image of the rural settlement and exploitation of the scientific knowledge in the pedagogic process.

Key words: image of settlement, rural settlement, greenery, image evaluation.

OBSAH

1	Úvod	5
2	Cieľ	6
3	Materiál a metódy	6
3.1	Postup spracovania výsledkov	6
3.1.1	Analýza	6
3.1.2	Hodnotenie	9
3.1.3	Návrh	10
3.2	Charakteristika skúmaných lokalít	10
3.2.1	Modelové územie Veľké Zálužie	11
3.2.2	Modelové územie Jedľové Kostoľany	11
4	Súhrn výsledkov s uvedením nových poznatkov	12
4.1	Veľké Zálužie	13
4.2	Jedľové Kostoľany	15
5	Záver	17
6	Použitá literatúra	19
7	Zoznam publikovaných prác autora súvisiacich s riešenou problematikou	20

1 Úvod

Motto:

„ Umenie je jednou z mála možností mať život a uchovať ho, nielen pre toho, kto umenie tvorí ale aj pre toho, kto ho prijíma “

(Heinrich Boll)

Slovensko je v prevažnej miere vidiecka krajina a rozvoj vidieka predstavuje výrazný determinant vo vývoji celej krajiny. Z celkového počtu sídiel 2891 má len 136 štatút mesta. Ostatné, teda väčšina slovenských sídiel (95%) sú dediny. Aj keď viac ako polovica (56%) obyvateľov Slovenska býva v mestách, charakter krajiny a osídlenia svedčí výrazne o vidieckom type. Vidiecke sídla predstavujú bohaté a nenahraditeľné kultúrne, historické, sociálne i architektonicko – urbanistické dedičstvo. Aby toto bolo zachované, je potrebné vzhľadom na zložitú existujúcu situáciu vytvoriť komplex podmienok a predpokladov pre zlepšenie životných podmienok na dedine, so špecifickým dôrazom na proces sebauvedomovania si sídla a sídelného spoločenstva, ako základných subjektov obnovy a rozvoja dediny.

Bohatosť a rozmanitosť foriem prírodného vývoja na území Slovenska sú východiskovým potenciálom pre neobyčajnú škálu typov krajinného obrazu (Gál, 1998).

Vidiecke sídla slúžia ako priestor na uspokojovanie potrieb spoločnosti. Ich štruktúra sa vývojom mení. Spoločnosť je náročnejšia na seba i na svoje okolie, teda na priestory, v ktorých sa nachádza. Je dôležitá a potrebná aktivácia vnútorných rozvojových zdrojov dediny, jej jednotlivých potenciálov, predovšetkým však sociálneho potenciálu, ako základného predpokladu obnovy a rozvoja dediny, ktorý má podstatný vplyv na celkové formovanie obrazu vidieckych sídiel. Nezabúdajme, že sú nositeľom významných a špecifických historických, kultúrnych, hospodárskych a sociálnych hodnôt a kvalít.

Zjednocujúcim záujmom by mal byť vhodný, nenarušený obraz v takom zmysle, aby jednotlivé čiastkové záujmy vytvárali pozitívny celok.

2 Ciel'

Predmetom dizertačnej práce je problematika hodnotenia obrazu sídla vidieckeho typu. K problematike obnovy vidieka sa v súčasnosti sústreďuje čoraz viac pozornosti z rôznych smerov a špecializácií, za účelom zvýšenia kvality životného prostredia nielen pre domácych obyvateľov ale aj rekreatantov, so snahou zachovania prírodných, kultúrnych a historických kvalít.

Vedeckým cieľom a obsahom dizertačnej práce je:

1. Analýza dostupných informácií z domácych a zo zahraničných literárnych zdrojov z problematiky hodnotenia obrazu sídla vidieckeho typu.
2. Stanovenie metód hodnotenia obrazu sídla vo vidieckom prostredí, s dôrazom na zlepšenie kvality vegetačných prvkov v zmysle zachovania estetickej, architektonickej a kultúrno – historickej kvality vidieka.
3. Overenie metodiky na vybraných modelových vidieckych sídlach.
4. Návrh priestorových štúdií za účelom zlepšenia kvality obrazu sídla vidieckeho typu.

3 Materiál a metódy

3.1 Postup spracovania výsledkov

Stanovený metodický postup je zameraný na vizuálne hodnotenie obrazu v sídle vidieckeho typu. Hodnotenie sa realizuje vo vnútornej štruktúre sídla. Snahou metodiky je objektivizácia hodnotenia vybraných prvkov. Hodnotenie sa uskutočňuje na základe priestorového rozboru prvkov abiotického a biotického charakteru. V rámci prvkov sa hodnotí estetická kvalita, kultúrno – historická hodnota a architektonická kvalita.

Cieľom je podrobnejšia analýza vybraných prvkov v rámci segmentov a ich následné hodnotenie. Návrhy smerujú k posilneniu kvality prvkov a tým k zlepšeniu hodnoteného obrazu. Metodika bola overovaná na modelových územiach Veľké Zálužie a Jedľové Kostol'any. Veľké Zálužie sa nachádza v nížinnej oblasti a Jedľové Kostol'any v podhorskej oblasti.

3.1.1 Analýza

výber segmentov v rámci dvoch modelových území

V rámci každého modelového územia sa vybrali tri segmenty. Ako segment v našom postupe chápeme priestor s vybraným výsekom výhľadu zo stanoveného bodu (bližšie

definujeme v nasledovnej časti). *Krajinný obraz je odrazom reálneho priestorového zoskupenia krajinných prvkov vo vedomí pozorovateľa, pričom za určujúci faktor môžeme považovať voľbu stanovišťa pozorovateľa. So zmenou stanovišťa pozorovateľa sa mení aj krajinný obraz, jeho vnútorná obsahová skladba i priestorové vymedzenie a ohraničenie (Gál, 1998).* Z praktického hľadiska, pre širšiu verejnosť bol výber segmentov zameraný na frekventované verejné priestory, ako uličné ťahy, centrálné časti obce, v blízkosti častejšie navštevovaných obchodov a inštitúcií.

vyznačenie analyzovaného a hodnoteného segmentu

Vnímanie krajiny človekom je sprostredkované prostredníctvom vnemov, najčastejšie prostredníctvom zraku, ktorý je základným nástroj vnímania krajiny (takmer 90% vnemov) (Černoušek, 1986, in Štefunková, 1998). Z hľadiska úseku výhľadu rozoznávame 4 kategórie (Eringis, Budriunas (1972), in Drdoš (1998), O'ahel', 1998, Jančura, 2001, Supuka, 2002): elementárny výhľad – zorný uhol 30-56°, sektorálny výhľad 60-115°, panoramatický výhľad 120-240° a cirkoramatický výhľad 250-360°. Efektívny zrakový kužeľ zorného poľa výhľadu Supuka (2001) poznamenáva 25°. V našom prípade záber pohľadu bol daný sektorálnym uhlom do 115°. V každom segmente sa vyznačí uhol výseku.

vyznačenie prvkov

Vnímané prvky krajiny: body, línie, plochy, priestorové znaky, farby, stabilné a mobilné prvky, štruktúra, textúra, prírodné a umelé prvky, ktoré človek skladá do určitej priestorovej štruktúry, predstavujúcej obraz krajiny (Drdoš, 1999). Prvky sa rozdelili do dvoch základných kategórií, na abiotické a biotické. V rámci abiotických prvkov sa sledovali budovy, prvky drobnej architektúry, prvky religiózneho charakteru a pod.. V rámci biotických prvkov sa hodnotili dreviny a kvetinové záhony. Biotické prvky sa podrobnejšie rozdelili na bodovú a skupinovú zeleň. Z hľadiska rozlíšenia prvkov v tabuľkách a v mapách sa prvky označili nasledovne: prvé veľké písmeno vyjadruje vybraný segment a druhé malé písmeno vyjadruje abiotický prvok a číslo biotický prvok. Podľa Supuku (1999) bodová zeleň tvorí 1 až 3 jedince pri sebe (strom alebo ker) bez vzájomného zápoja, bez zreteľného vnútra porastu a okrajového plášťa a skupinová – vzniká výsadbou (antropogénne), alebo sukcesnou cestou (podľa veľkosti môžeme rozlišovať napr. zhluk, remízka) a líniová zeleň – jedno alebo viacradový pás vegetácie, prípadne bez zreteľných radov, pričom šírka je maximálne 30 % dĺžky (stromoradie, pás, živý plot, živá stena a pod.).

stanovenie analytických znakov a ich kategórií

Pre abiotické a biotické prvky sa stanovili analytické znaky. Výber znakov bol zameraný na analýzu vizuálno - estetickéj kvality, kultúrno – historických hodnôt

a architektonickej kvality. V rámci znakov sa zadefinovali kritériá, ku ktorým boli pridelené bodové hodnoty od 1 do 3. Snahou bolo zohľadniť špecifiká vidieka a ľudovej architektúry. V ďalšej časti sa uvádzajú analytické znaky s nasledovným hodnotením:

abiotické prvky

1, Výška

Reprezentatívna (úrovňová) - 3b.

Doplňková (podúrovňová) - 2b.

Dominantná - 1b.

3, Farba

Harmonická - 3b.

Neutrálna - 2b.

Disharmonická - 1b.

5, Architektonická hodnota

Typická – vidiecka - 3b.

Nezreteľná - 2b.

Novodobá - 1b.

biotické prvky

A) bodová zeleň

1, Výška

Vhodná - 3b.

Menej vhodná - 2b.

Nevhodná - 1b.

3, Farba

Harmonická - 3b.

Neutrálna - 2b.

Disharmonická - 1b.

5, Premenlivosť

Dynamická - 3b.

Menej intenzívna - 2b.

Nevýrazná - 1b.

B, Skupinová zeleň

1, Druhovú pestrosť

Vysoká - 3b.

Stredne vysoká - 2b.

2, Tvar

Výrazne typický - 3b.

Menej typický - 2b.

Atypický - 1b.

4, Kultúrno – historická hodnota

S vysokou hodnotou - 3b.

S priemernou hodnotou - 2b.

S nízkou, alebo bez hodnoty - 1b.

2, Tvar

Výrazne typický - 3b.

Menej typický - 2b.

Atypický - 1b.

4, Textúra

Typická - 3b.

Menej typická - 2b.

Atypická - 1b.

6, Kultúrno – historická hodnota

S vysokou hodnotou - 3b.

S priemernou hodnotou - 2b.

S nízkou, alebo bez - 1b.

2, Výška porastu

Vhodná - 3b.

Menej vhodná - 2b.

Nízka - 1b.

3, Tvar

Typický - 3b.

Menej typický - 2b.

Atypický - 1b.

5, Farba porastu

Harmonická - 3b.

Neutrálna - 2b.

Disharmonická - 1b.

7, Kompaktnosť

Súvislý porast - 3b.

Medzerný porast - 2b.

Roztrúsený porast - 1b.

9, Kultúrno – historická hodnota

S vysokou hodnotou - 3b.

S priemernou hodnotou - 2b.

S nízkou, alebo bez - 1b.

3.1.2 Hodnotenie

Na základe bodového súčtu sa zaradili prvky do výsledných kategórií. Zvlášť bola spracovaná bodová kategória pre abiotické prvky a zvlášť pre biotické prvky (bodovú a skupinovú). Keďže počet bodov pri abiotických a biotických prvkoch bol rozdielny, adekvátne k tomu sa stanovili rozdielne bodové kategórie. Kategórie sa stanovili v troch úrovniach vhodnosti (vhodné, menej vhodné a nevhodné). Ku každej kategórii sa prideliť farebné označenia. K vhodným – zelená farba, menej vhodným – žltá farba a k nevhodným červená farba. V nasledovnej časti sa uvádza stanovený bodový rozsah za jednotlivé prvky.

Celková hodnota kvality abiotických prvkov

Počet bodov za jeden analyzovaný znak: maximálne: 3 b., minimálne: 1 b.

Spolu za 5 stanovených analyzovaných znakov: maximálny počet bodov prvku - 15 b., minimálny počet bodov prvku - 5 b.

Celkový súčet bodov analyzovaných abiotických prvkov a hodnota kvality abiotických prvkov z hľadiska obrazu sídla vidieckeho typu:

vhodná: 15 – 13 b., menej vhodná: 12 – 8 b., nevhodná: 7 – 5 b.

Celková hodnota kvality biotických prvkov

a, bodová zeleň

Nevhodná - 1b.

4, Vrstevnatosť

Trojvrstevný - 3b.

Dvojvrstevný - 2b.

Jednovrstevný - 1b.

6, Textúra skupiny

Typická - 3b.

Menej typická - 2b.

Atypická - 1b.

8, Premennivosť

Dynamická - 3b.

Menej intenzívna - 2b.

Nevýrazná - 1b.

Počet bodov za jeden analyzovaný znak: maximálne: 3 b., minimálne: 1 b.

Spolu za 6 stanovených analyzovaných znakov: maximálny počet bodov prvku - 18 b., minimálny počet bodov prvku - 6 b.

Celkový súčet bodov analyzovaných biotických prvkov (bodovej zeleni) a hodnota kvality abiotických prvkov z hľadiska obrazu sídla vidieckeho typu:

vhodná: 18 – 15 b., menej vhodná: 14 – 10 b., nevhodná: 9 – 6 b.

b, skupinová zeleň

Počet bodov za jeden analyzovaný znak: maximálne: 3 b., minimálne: 1 b.

Spolu za 9 stanovených analyzovaných znakov: maximálny počet bodov prvku - 27 b., minimálny počet bodov prvku - 9 b.

Celkový súčet bodov analyzovaných biotických prvkov (skupinovej zeleni) a hodnota kvality abiotických prvkov z hľadiska obrazu sídla vidieckeho typu:

vhodná: 27 – 23 b., menej vhodná: 22 – 14 b., nevhodná: 13 – 9 b.

Na základe stanovených maximálnych a minimálnych pridelených bodov za abiotické a biotické prvky sa vymedzili kategórie vhodnosti, s bodovým rozsahom. Bodové rozmedzie bolo stanovené užšie pri kategóriách vhodných a nevhodných. Smerované to bolo z dôvodu jednoznačnejšieho (presnejšieho) zaradenia pozitívnych, alebo negatívnych prvkov, na základe výsledkov z analýzy. Bodový rozsah menej vhodných prvkov (strednej kategórie) je stanovený v širšom spektre. Pri každej kategórie vhodných aj nevhodných je však pomer bodového rozsahu rovnaký (pri abiotických prvkoch – 2 body, pri biotických prvkoch (bodovej) 3 body a pri biotických prvkoch (skupinovej) - 4 body).

3.1.3 Návrh

Na základe výsledkov hodnotenia sa vyberú jednotlivé segmenty v rámci modelových území. Výber bude zameraný na jeden segment z každého modelového územia s najnegatívnejšími výsledkami celkovej kvality obrazu. V rámci segmentov sa navrhnu opatrenia na vylepšenie prvkov s nižšími a priemernými bodovým hodnotami. Abiotické prvky s negatívnym pôsobením sa eliminujú s vhodne navrhovanými vegetačnými prvkami. Návrh pomocou vegetačných prvkov bude smerovať k zlepšeniu obrazu segmentu. Podporia sa a zvýraznia sa prvky s pozitívnou kvalitatívnou hodnotou. Návrh riešenia vybraných segmentov sa spracuje v priestorovom zobrazení.

3.2 Charakteristika skúmaných lokalít

Stanovený metodický postup hodnotenia obrazu sídla vidieckeho typu sa vyskúšal na modelových sídlach. Realizovaný bol na dvoch sídlach, ktoré sa nachádzajú v rôznych

geomorfologických typoch. Prvým zvoleným vidieckym sídlom v nížinnom type je vidiecke sídlo Veľké Zálužie vzdialené 12 km západne od mesta Nitry. Druhých vidieckym sídlom v podhorskej oblasti sú Jedľové Kostol'any vzdialené 15 km severovýchodne od mesta Nitry. Riešené vidiecke sídla sú predmetom záujmu riešenia vedeckej grantovej úlohy VEGA č. 1/1314/04, č. 1/1318/04 a KEGA č. 3/1095/03.

3.2.1 Modelové územie Veľké Zálužie

Veľké Zálužie sa rozprestiera v južnej časti sprašovej Nitrianskej pahorkatiny a na hornom toku Dlhého kanála, ktorý sa neďaleko Nových Zámkov vlieva do rieky Nitry. Leží v Zálužianskej pahorkatine. Územie patrí do Nitrianskeho kraja. Katastrálne územie tvorí rozlohu 3210 ha. Susednými obcami sú Lehota, Jarok, Rumanová, Báb, Pata, Hájske, Horná Kráľová. V severnej časti obce vedie diaľnica. Železničné spojenie cez Veľké Zálužie nevedie. Obec je dostupná autobusovou dopravou v smere Nitra – Sereď – Trnava a späť. Z južnej časti obec obklopuje poľnohospodárska pôda a vodná nádrž, severovýchodne lesné spoločenstvá a zo západu poľnohospodárska pôda. Podľa pôdorysného typu ju môžeme zaradiť podľa Verešika a kol. (1974), in Supuka a kol. (2000) do hromadnej cestnej. Počtom obyvateľov sa zaraďuje medzi nadpriemerné obce. V súčasnosti podľa dostupných zdrojov má obec 4052 obyvateľov (<http://velkezaluzie.sk> (2006-08-03)). Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1261, kde sa spomína Veľké Zálužie ako „terra Wylak“ a je písomne najstarším doloženým názvom obce (<http://velkezaluzie.sk>). Založil ju pravdepodobne magister Aba (<http://zamky.sk>). Klimaticky patrí Veľké Zálužie do oblasti teplej s podoblasťou suchou, mierne suchou a mierne vlhkou. Priemerná minimálna (januárová) teplota je $-1,7\text{ }^{\circ}\text{C}$ a priemerná maximálna (júlová) $20\text{ }^{\circ}\text{C}$, priemerná ročná teplota je $9,5\text{ }^{\circ}\text{C}$. Obec patrí do obilninársko – repárskej oblasti (Bédi, 1993). Obec Veľké Zálužie sa vyznačuje rovinatým, nížinným charakterom s malou členitosťou. Výškové rozdiely nie sú veľmi veľké. Nadmorská výška stredu obce je asi 155 m n.m., v chotári najnižší bod má 150 m n. m. a najvyššie položené miesto 229 m n.m. (Bédi, 1993). Pôdnym typom sú černozy, sprievodné černozy a glejové pôdy, prevažne na neokarbonátových nívnych sedimentoch (Bédi, 1993). Zrnitostná trieda pôdy hlinitá, pôdna reakcia stredne alkalická pH 8,4 (Čurlík, 2002). Podľa Maglockého (2002) z hľadiska potenciálnej vegetácie prevládajú karpatské dubovo – hrabové lesy (*Quercus petraea*, *Carpinus betulus*, *Tilia cordata*, *Acer campestre*) s prelínaním sa do dubových a cerovo – dubových lesov (*Quercus ceris*, *Quercus petraea*).

3.2.2 Modelové územie Jedľové Kostol'any

Obec Jedľové Kostol'any sa rozprestiera v kotline otvorenej z juhu, ktorú vymodelovala rieka Žitava. Nachádza sa 15 km na severovýchod od okresného mesta Zlaté

Moravce. Katastrálne územie obce tvorí 3927 ha (www.obce.info.sk). Hranice obce susedia na sever a severovýchodne s katastrálnym územím Malej Lehoty. Severovýchodnú hranicu tvorí potok Žitava. Na východe oddeľuje Šibeničný a Osný vrch Jedľové Kostolany od katastra Veľkej Lehoty. Osná dolina a Včelár tvoria južnú hranicu s Obycami. Zo západu susedí obec s Hostím, medzi ktorého katastrálne územie sa vkladá úzky pás katastra Skýcova (Kováčová, 1998). Podľa pôdorysného typu ju môžeme zaradiť podľa Verešika a kol. (1974), in Supuka a kol. (2000) do skupinovej cestnej. Geografická poloha obce tak vytvára skôr predpoklady pre rozvoj turistického ruchu a vybudovanie oddychovej zóny pre obyvateľstvo blízkych mestských centier (Kováčová, 1998). K obci patrí 13 osád (www.skg.sk). Počtom obyvateľov sa Jedľové Kostolany radia k stredne veľkým dedinám s dlhodobou tendenciou výrazného znižovania počtu obyvateľov. Táto skutočnosť bola podmienená jej zaradením k zánikovým obciam v 70 – tých rokoch. Počet obyvateľov sa v súčasnosti podľa dostupných zdrojov uvádza: 996 (www.obce.info.sk), www.skg.sk a 1029 (www.travelatlas.sk). Jedľové Kostolany nikdy nepatrili medzi typickú poľnohospodársku obec. Lesná správa Jedľové Kostolany obhospodaruje 3444 ha lesnej pôdy (Kováčová, 1998). Zachované spisy z 11. storočia udávajú, že pri rieke Žitava boli už osady Machulince, Opatovce, Obyce a iné. Jedľové Kostolany sa spomínajú v roku 1075 v súvislosti s potokom Feniosaunica (Jedľová Štiavnica). Hranice opátstva svätého Benedika sú určené mimo iného i touto riekou. Riečka pretekala jedľovými lesmi (odtiaľ názov i doba). Jedľové Kostolany sa rozprestierajú v kotline otvorenej z juhu. Prevláda tu mierne chladná klíma s priemernou ročnou teplotou vzduchu 7,5⁰ C a s ročným úhrnom zrážok 800 mm (Kováčová a kol, 1998). Zo všetkých strán je chránená vrchmi. Stred obce má nadmorskú výšku 400 m n. m. a najvyšší bod predstavuje Brezov vrch s hodnotou 722 m n. m. . Zrnitostná trieda pôdy piesčito - hlinitá, pôdna reakcia stredne kyslá pH 6,0 (Čurlík, 2002). Podľa Maglockého (2002) z hľadiska potenciálnej vegetácie prevládajú karpatské dubovo – hrabové lesy (*Quercus petraea*, *Carpinus betulus*, *Tilia cordata*, *Acer campestre*).

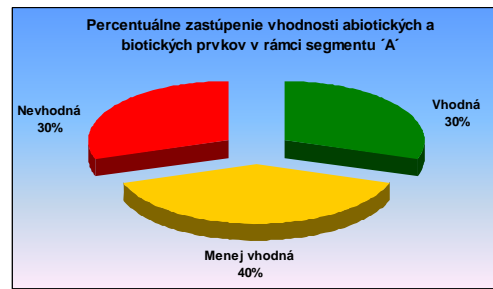
4 Súhrn výsledkov s uvedením nových poznatkov

V rámci každého modelového územia sa vybrali tri segmenty, ktoré sa spracovali na základe stanoveného metodického postupu. Analytické znaky vybraných prvkov sa vyhodnotili a na základe výsledných súčtových hodnôt sa zaradili do celkovej kategórie vhodnosti kvality z hľadiska obrazu sídla vidieckeho typu.

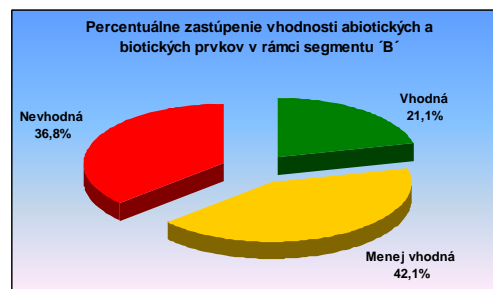
4.1 Veľké Zálužie

Porovnanie výsledkov hodnotenia vybraných segmentov v rámci obce Veľké Zálužie

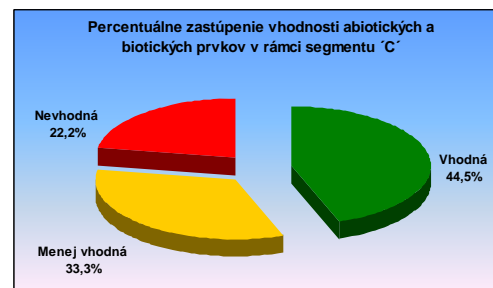
Hodnotený segment 'A'

Hodnotený segment 'B'

Hodnotený segment 'C'

Nasledovné grafické zobrazenie znázorňuje celkové zastúpenie kategórií prvkov z hľadiska vhodnosti, za jednotlivé vybrané segmenty. Segmenty sú znázornené vľavo na fotografiách. Na základe porovnania výsledkov z hodnotenia za jednotlivé segmenty v rámci modelového územia sa vybral segment s najnižšou kvalitou obrazu, za účelom zlepšenia jej kvality. Z grafického znázornenia je možné vidieť pri segmente 'B' najvyššie zastúpenie nevhodných kategórií (36,8%) a najnižšie zastúpenie kategórie označovanej ako vhodná (21,1%). Z čoho vyplýva aj najnižšia kvalita obrazu tohto segmentu. V poradí druhým kvalitatívne nižším, môžeme označiť segment 'A'. Podľa výsledkov zastúpenia kvality prvkov, najpozitívnejším je segment 'C'.

Návrh

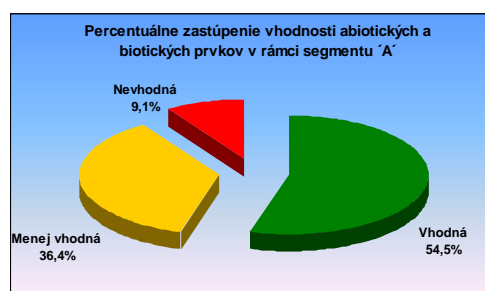
Cieľom návrhu je zlepšenie kvality obrazu segmentu. V návrhu sa zameriavame na zvýšenie kvality prvkov dotvorením a skvalitnením priestoru s vegetačnými prvkami. Pre návrhové opatrenia sa vybral segment s najnižšou výslednou kvalitou, v porovnaní s ostatnými segmentmi v rámci modelového územia. S najnižšou kvalitou bol hodnotený segment 'B'. Hlavné nedostatky tohto segmentu spočívali v rušivo pôsobiacich abiotických prvkoch. Rovnako aj v nedostatočnom zastúpení biotických prvkov. Snahou návrhu je prvky s negatívnym pôsobením eliminovať, prípadne odstrániť. V segmente 'B' s najnižšou kvalitou sa nachádzali prvky Ba, Bb, Bc, Bd, Bg (stĺpy elektrického vedenia), Bk (zastávka MHD) a Bm (stánok PNS), ktoré sa priradili do kategórie ako nevhodné. V celkovom zastúpení v rámci abiotických prvkov tvorili až 53,8 %. Stĺpy elektrického vedenia lemovali celú pravú časť (zo strany pohľadu) uličného priestoru. Zastávka MHD a stánok PNS sa nachádza po pravej strane hlavného komunikačného ťahu. Hlavným zásahom v návrhu je vytvorenie sprievodnej vegetácie pozdĺž hlavného komunikačného ťahu s prihliadnutím na bočné priestory. Navrhovaná vegetácia nadväzuje na bočné komunikačné ťahy a vstupy do súkromných a verejných priestorov. Vegetačné prvky sú zoskupené v líniových formáciách, vychádzajúc z priestorových možností. Sprievodná vegetácia je trojvrstevná (stromy, kry a trávobylinné porasty). Hlavnú kostru týchto vegetačných formácií tvoria stromy. Vytvárajú hlavnú hmotu v priestore, dokážu eliminovať negatívne pôsobiace abiotické prvky. Výškovým limitom navrhovaných stromov je elektrické vedenie. Navrhované stromy sú listnaté, s kvitnúcim efektom. Ich vlastnosti vyvolávajú v priestore požadovanú dynamiku, premenlivosť v čase a vo vidieckom priestore pôsobia prirodzene. Pri výbere druhovej skladby (stromov a krov) sme sa zamerali na druhovo, tvarovo a štrukturálne prirodzené taxóny, prípadne ich farebné a tvarové modifikácie od základných druhov. Rovnako aj druhy, ktoré znesú negatívne vplyvy hlavného frekventovaného komunikačného ťahu. Obmedzujúcim limitom pri uplatnení vegetačných prvkov z bočných komunikačných ťahov na riešený hlavný komunikačný ťah sú výhľady do križovatiek, ktoré musia byť dostatočne bezpečné. V týchto priestoroch sa navrhujú nízke kríkovité podrasty s kombináciou trávobylinných porastov. Za nevhodné je možné označiť silne plodiace druhy, s dužinatými plodmi, ktoré môžu spôsobiť kolízie. Navrhované stromoradie je doplnené kríkovými podrastami. Tieto podrasty sú navrhované v kompaktných zápojoch. Z hľadiska kvitnutia sú zaujímavé farebnou rôznorodosťou v harmonickom pôsobení. Tieto podrasty spestrujú aj priestory v blízkosti zastávky MHD a stánku PNS. Okrem farebného obohatenia priestoru, pútajú pohľad pozorovateľa, čím čiastočne stlmia ich negatívne

pôsobenie. Trávobylinné porasty sú zaujímavé postupným kvitnúcim efektom počas celého vegetačného obdobia. Na pravú stranu segmentu zo smeru pohľadu sa navrhujú kvitnúce lúčne zmesi xerofytného charakteru. Na negatívne pôsobiace stĺpy elektrického vedenia navrhujeme popínavé rastliny, sezónneho charakteru (popínavé letničky). Výškovo budú pohľadovo eliminovať spodnú časť, čím by sa čiastočne stlmia negatíva prvkov a navrhovaná vegetácia by svojou biologickou hmotou nezasahovala do elektrického vedenia. Navrhované vegetačné prvky, z hľadiska stanovených analytických kritérií by mali byť čo najvyššie bodovo hodnotené. Navrhované vegetačné prvky potlačia negatívne pôsobiace prvky a tým zvýšia priestorovú kvalitu obrazu v hodnotenom segmente.

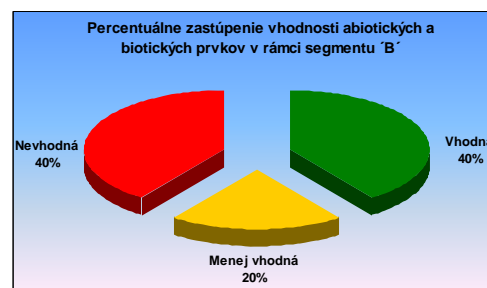
4.2 Jedľové Kostoľany

Porovnanie výsledkov hodnotenia vybraných segmentov v rámci obce Jedľové Kostoľany

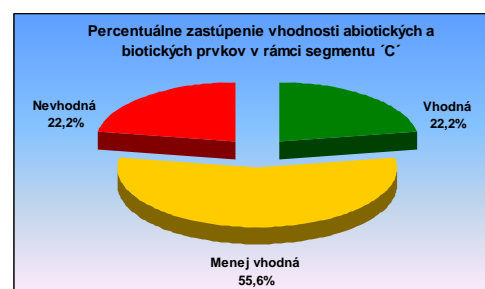
Hodnotený segment 'A'

Hodnotený segment 'B'

Hodnotený segment 'C'

Nasledovné grafické zobrazenie znázorňuje celkové zastúpenie kategórií prvkov hľadiska vhodnosti, za jednotlivé vybrané segmenty. Segmenty sú znázornené vľavo na fotografiách. Na základe porovnania výsledkov z hodnotenia za jednotlivé segmenty v rámci modelového územia sa vybral segment s najvyšším bodovým zastúpením kategórie označovanej ako nevhodné. Z predošlého grafického znázornenia je možné vidieť najvyššie zastúpenie negatívnych prvkov v segmente 'B' (40%). Najpozitívnejšie môžeme zhodnotiť segment 'A', s najvyšším percentuálnym zastúpením vhodných prvkov (54,5%) a s najmenším zastúpením nevhodných prvkov (36,4%). Podľa výsledkov segment 'C' môžeme zhodnotiť ako priemerný.

Návrh

Cieľom návrhu je zlepšenie kvality segmentu. V návrhu sa zameriavame na zvýšenie kvality prvkov, s dotvorením a skvalitnením priestoru vegetačnými prvkami. Pre návrhové opatrenia sa vybral segment s najvyšším zastúpením kategórie hodnotených ako nevhodné, v porovnaní s ostatnými segmentmi v rámci modelového územia. V rámci modelového sídla s najnižšou kvalitou bol hodnotený segment 'B.' Návrhové opatrenia sa zameriavajú na potlačenie negatívne pôsobiacich prvkov v segmente, ktoré v tomto prípade tvorilo až 40% a v rámci abiotických prvkov až 50%-né zastúpenie. Vybraný segment sa nachádza v najfrekvencovanejšej časti obce, smerujúc od hlavného komunikačného ťahu smerom ku kostolu. Záujmový segment sa nachádza v centrálnej časti obce. Hlavný pohľad smeruje na kostol (Ba), ktorý tvorí pozitívny dominantný prvok nielen v segmente, ale aj v celej obci. Ako významný prvok v segmente označujeme pomník sv. Jána Nepomuckého (Bd). Pri návrhoch sme sa snažili tieto prvky vhodnými vegetačnými zoskupeniami podporiť. Z hľadiska plošno–priestorovej morfometrie sa vegetačné prvky navrhli hlavne v líniových formáciách, vychádzajúc z priestorových možností. Do priestorov, kde to plochy umožnili sa navrhli troj etážové zoskupenia. Limitujúcim výškovým faktorom sú elektrické vedenia, ktoré sa nachádzajú po oboch stranách komunikačného ťahu. Navrhovanými vegetačnými prvkami sme sa snažili eliminovať negatívne pôsobenie stĺpov elektrického vedenia, ktoré v konečnom dôsledku znižujú kvalitu segmentu. Navrhované dreviny sú pôvodné druhy z danej oblasti, prípadne ich tvarové, či farebné modifikácie, bez neprirodzených až cudzích vizuálnych pôsobení. Nižšiu etáž budú tvoriť kríkovité porasty v kompaktných zoskupeniach. Farebne sú to harmonické zoskupenia, ktoré vytvárajú farebné línie lemujúce hlavný komunikačný ťah, s nadväznosťou na bočné komunikácie. Farebnosťou dotvárajú priestor počas celého vegetačného obdobia. Kríkovité porasty eliminujú negatívne pôsobenie abiotických prvkov v spodnej časti (najmä oplotenia označované ako Bi, rovnako aj stĺpy

elektrického vedenia Bb, Bh a Bl). Kríkovité porasty pôsobia ako pokračovanie rozšíreného priestoru pred rodinnými domami a vytvárajú kontinuálny prechod do verejného priestoru. Najproblematickejším negatívnym bodom v priestore je stĺp elektrického vedenia s osvetlením a s rozhlasom, označený ako Bc. Od pohľadu z hlavného komunikačného ťahu smerom na kostol vytvára negatívnu dominantu konkurujúci kostolu. Jeho umiestnenie sa nachádza takmer v strede v centrálnej časti obce. Z hľadiska jeho eliminácie sa navrhli k spodnej časti mobilné nádoby, keďže sa jedná o vybetónovanú plochu. Mobilné nádoby budú v drevenom prevedení. Za účelom odpútania pohľadu pozorovateľa na tento negatívny prvok sa do mobilných nádob navrhujú kríkovité formácie. Výška týchto porastov nebude obmedzovať výhľad vodičom do križovatky. Na stĺpy elektrického vedenia sú navrhnuté popínavé rastliny, sezónneho charakteru (letničky). Výškovo zakryjú ich negatívne pôsobenie zhruba do výšky dospelého človeka. Plochy, kde neumožňujú priestorové možnosti umiestnenia kríkovitých porastov sa navrhli trávobylinné formácie. Hlavne pozdĺž cesty, lemujúce odvodňovací kanál a na svahovitú časť po pravej strane segmentu. Rovnako sú kvitnúcim efektom podporené prvky pozitívneho charakteru, ako socha sv. J. Nepomuckého (Bd) a lemujúci podrast pod kostolom (Bl). Navrhovanými vegetačnými prvkami budú eliminované negatívne pôsobenia prvkov abiotického charakteru a s novými plochami zelene sa v celkovom hodnotení podporí a zvýši kvalita pozitívnych prvkov v rámci celého segmentu.

5 Záver

Krajinný obraz je v princípe výsledkom spolupôsobenia charakteristických znakov prírodného prostredia a socioekonomických aktivít človeka v pokračujúcich vývojových obdobiach. Problematika obrazu sídla vidieckeho typu je veľmi široká a aktuálna téma, riešená mnohými prácami a projektami medzinárodného charakteru. Metódy a princípy hodnotenia obrazu sa odlišujú od záberu profesnej orientácie posudzovateľa.

Predmetom nášho riešenia bolo hodnotenie obrazu sídla vidieckeho typu, kde hlavnou snahou bolo prispieť k zlepšeniu vizuálnej kvality obrazu vidieckeho sídla. Pre hodnotenie obrazu sídla vidieckeho typu sa stanovili nasledovné kritériá v podrobnejšej úrovni:

- 1, kvalita prvkov zelene z hľadiska funkčnosti a štrukturálnych typov,
- 2, kvalita architektonických prvkov,
- 3, kvalita prvkov z hľadiska kultúrno – historickej hodnoty.

Úlohou práce bolo vytvoriť zásady hodnotenia obrazu vidieckeho sídla vo vybraných segmentoch, s dôrazom na vegetačné prvky. Snahou v hodnotení bolo tieto skutočnosti objektivizovať, aj keď subjektivity sa v tejto problematike nevyhneme. Práca dokumentuje jednu z možností riešenia tejto širokej problematiky. Na základe výsledkov z hodnotenia sa navrhli možnosti zlepšenia obrazu. Prihliadalo sa na špecifiká priestoru, kde hlavný dôraz bol kladený na dotvorenie a skvalitnenie obrazu s prvkami zelene. S výsledkami práce sme chceli poukázať na možnosti zlepšenia obrazu vidieckeho sídla.

Prínos práce pre rozvoj vedy

Prínosom práce pre vedu je v sprehľadnení a sumarizácii faktorov, vstupujúcich do procesu rozvoja a obnovy vidieckych sídiel a ich použitie pre ďalšie práce zaoberajúce sa s touto, alebo príbuznou problematikou. Výsledky práce môžu byť prínos v oblasti vizuálneho hodnotenia obrazu sídla vidieckeho typu. V poslednom období vizuálne hodnotenie krajiny, krajinného segmentu, sídla, alebo technického diela v krajine nadobudlo osobitné postavenie v posudzovaní prírodných a kultúrnych hodnôt. Od jednotlivých plošných foriem hodnotenia priestoru, jeho geografických a reliéfnych znakov, sa prešlo k digitálnemu modelu reliéfu a uplatneniu metód analýz a syntéz cez geografický informačný systém. Touto metódou je možné posudzovať objektívne morfometrické znaky krajiny a jej prvkov abiotického a biotického komplexu. Znaky estetickej významnosti, ktoré sa premietajú v subjektívnom vnímaní (percepce) človeka sú posudzované širším či užším spektrom kritérií (znakov). V takomto komplexnom prístupe objektívnych a subjektívnych znakov krajiny sa dosiahol široký rámec poznatkov doma i v zahraničí, vrátane špecifických metodických postupov. Za vedecký prínos tejto práce a prínos pre zdokonalenie metodiky možno považovať osobitný akcent na vegetačné prvky a artefakty kultúrnej a historickej hodnoty, ktoré sú ťažiskovými znakmi obrazu sídla. Tým sa prispieva k rozvoju metód hodnotenia sídla v rámci krajinnearchitektonického prístupu k premenám, obnove a dotváraniu kultúrneho prostredia sídiel s akcentom na jeho vegetačné štruktúry. Predložená práca je súčasťou riešených grantových projektov a podkladom pre spracovanie čiastkových správ v rámci riešených grantových úloh VEGA č. 1/1314/04, č. 1/1318/04 a KEGA č. 3/1095/03.

Prínos práce pre realizačnú a edukačnú prax

Možnosti využitia práce a modelových výstupov pre odbornú verejnosť, príslušné orgány a spoločnosti zaoberajúce sa obrazom vidieckeho sídla. Výsledky práce môžu byť prínosom pre obnovu a rozvoj slovenského vidieka v podmienkach EU z hľadiska kvality obrazu so zachovaním identity vidieckych sídiel. Výsledky práce môžu slúžiť ako podklad

pre spracovanie krajinnoarchitektonických a sadovníckych štúdií a projektov. Uplatnia sa tiež v parciálnych plánoch a projektoch ako krajinný plán, ÚSES, EIA, generel zelene a pod.. Využitie vedeckých poznatkov do pedagogického procesu, v prednáškach, cvičeniach, diplomových prácach a v rámci výučby disciplín v študijnom programe Záhradná a krajinná architektúra. Využitie výsledkov v praxi prezentáciou na vedecko – odborných seminároch a konferenciách formou prednášok a posterov. Zverejnením výsledkov vo vedeckých a odborných publikáciách.

6 Použitá literatúra

- BĚDI, D.:** Dejiny obce Veľké Zálužie. Veľké Zálužie: Obecný úrad. 1993. s. 213.
- ČERNOUŠEK, M.:** Psychologie životního prostředí. Horizont Praha, 1986, s. 157 In: Štefunková, D.: Hodnotenie vizuálnej kvality krajiny – príklad krajinno-ekologického postupu. Zb. z kolokvia krajinný obraz – národná kultúrna hodnota. Bratislava: STU, FA. 1998. s. 95-102. ISBN 80-227-1178-0.
- ČURLÍK, J.:** Atlas krajiny SR, Pôdna reakcia. B. Bystrica: SAŽP, Bratislava: MŽP. 2002. s. 96.
- DRDOŠ, J.:** Krajinný obraz a jeho hodnotenie. Životné prostredie. 29, 4. 1995. s. 202 – 205.
- DRDOŠ, J.:** Krajinný obraz: pojem, metódy hodnotenia. In: zborník z kolokvia krajinný obraz – národná kultúrna hodnota. Bratislava: STU, FA. 1998. s. 11 - 28. ISBN 80-227-1178-0.
- ERINGIS, K., BUDRIUNAS, A. R.:** Zur strukturell-ästetischen Bewertung der Landschaften. Archiv für Naturschutz und Landschaftsforschung 12/4, 1972. s. 315 – 324.
- GÁL, P.:** K problematike skúmania hodnôt krajinného obrazu. In: zborník z kolokvia krajinný obraz – národná kultúrna hodnota. Bratislava: STU, FA. 1998. s. 29 - 37. ISBN 80-227-1178-0.
- JANČURA, P a kol.:** Krajinný ráz vidieckej krajiny. Banská Bystrica: SAŽP. 2001.
- KOVÁČOVÁ A KOL.:** Jedľové Kostolany – príroda, história, zvyky a obyčaje. KMP – A projekt VOCA. 1. vydanie. 1998, s. 191.
- MAGLOCKÝ, Š.:** Atlas krajiny SR, potenciálna vegetácia. B. Bystrica: SAŽP, Bratislava: MŽP. 2002. s. 96.
- OŤAHEL, J.:** Krajinná štruktúra a jej vizuálny obraz: identifikácia a hodnotenie. In: zborník z kolokvia krajinný obraz – národná kultúrna hodnota. Bratislava: STU, FA. 1998. s. 81 - 95. ISBN 80-227-1178-0.

RATAJ, V. A KOL.: Metodika písania záverečných prác na SPU v Nitre. Nitra: SPU. 2005. s. 83. ISBN 80-8069-623-3.

SUPUKA, J., SCHLAMPOVÁ, T., JANČURA, P.: Krajinárska tvorba. TU, Zvolen, 1999. s. 211. ISBN 80-228-0879-2.

SUPUKA, J. , MARENČÁK, M., PAVLÍK, J, KATTOŠ, K.: Ekológia urbanizovaného prostredia. TU, Zvolen, 2000. s. 223. ISBN 80-228-0964-0.

SUPUKA, J.: Kultúra a percepcia krajiny. Sylaby. Nitra. 2002. s. 34.

ŠTEFUNKOVÁ, D.: Vizuálna kvalita krajiny a jej miesto v krajinnoekologickom plánovaní. písomná práca k ašpirantskému minimu. UKE – SAV, Bratislava, 1998. s. 39.

VEREŠÍK, J. A KOL.: Vidiecke sídla. In: Slovensko, ľud. 1. časť. Bratislava: obzor, 1974.

<http://www.obce.info/index.php?make=mapa&id=4&obec=1286>,<http://velkezaluzie.sk>,

<http://zamky.sk>, <http://www.skg.sk>

7 Zoznam publikovaných prác autora súvisiacich s riešenou problematikou

KUCZMAN, G. - RÓZOVÁ, Z.:Vhodnosť použitia popínavých drevín podľa spôsobu popínania. In: Nekonvenčné prístupy k tvorbe slovenského vidieka: Zborník z odb. seminára s medz. účasťou konaného pri príležitosti 55. výr. založenia SPU: Nitra : SPU, 2001. s. 81-86. ISBN 80-7137-917-4.

RÓZOVÁ, Z. - KUCZMAN, G.: Využitie popínavých drevín v sadových úpravách. In: Nekonvenčné prístupy k tvorbe slovenského vidieka: Zborník z odb. seminára s medz. účasťou konaného pri príležitosti 55. výr. založenia SPU: Nitra : SPU, 2001. s. 69-80. ISBN 80-7137-917-4.

KUCZMAN, G.: Drevinová skladba vo vidieckych sídlach podľa funkčných zón. In: sídlo – park – krajina I. Mesto, zeleň, kvalita života : Zborník referátov z medzinárodnej konferencie a 7.kolokvia katedier krajinárskej a záhradnej tvorby Nitra, 2002. s. 135 -138. ISBN 80-8069-170-3.

KUCZMAN, G.: Analýza a návrh riešenia zelene vo vidieckom sídle. In: Veda mladých 2003. Zborník referátov z medzinárodnej vedeckej konferencie, Račková dolina – Západné Tatry, 6. – 7. november 2003. ISBN 80-9069-262-9.

KUCZMAN, G.: Použitie kvitnúcich drevín v sídlach vidieckeho typu. In: Sídlo – park – krajina II. Človek a kvetiny nového milénia: Zborník referátov z medzinárodnej konferencie, Nitra: SPU – FZKI. 2003.

KUCZMAN, G.: Obraz sídla vidieckeho typu. Nitra – 2004. In: Sídlo – park - krajina III. Zborník referátov z medzinárodnej vedeckej konferencie, ISBN 80-8069-457-5. s 165-170.

KUCZMAN, G.: Obraz sídla vidieckeho typu s dôrazom na vegetačné prvky. In: Veda mladých 2004. Zborník referátov z medzinárodnej vedeckej konferencie, Topoľčianky. 2004. s. 165-169. ISBN 80-8069--419-2.

KUCZMAN, G.: Vizuálne vnímanie komponentov tvoriacich obraz sídla vidieckeho typu. In: III. Medzinárodná vedecká konferencia - Veda mladých, Galanta – Kaskády 21.–22. september, 2005. s. 214-219. ISBN 80-8069-585-7.

KUCZMAN, G.: Vizuálne hodnotenie vybraných segmentov vo vnútornej štruktúre vidieckeho sídla. In: Kolokvium katedier záhradnej a krajinnej tvorby, sídlo-park-krajina IV, SPU Nitra – FZKI. 2006. v tlači.